

v biblioteki večinoma opravljajo drugi uradniki biblioteke. Ako tedaj damo našemu bodočemu tajniku 650 gld. in mu prepustimo zaslužek korekture Matičinih knjig, potem dobimo gotovo literarno izobraženega tajnika. Konečno bi le izrazil željo, naj bi se bodočemu tajniku od strani odbora naročilo tudi to, da mnogokrat poroča, kaj da je vse v knjižnici Matičini, kakor je to storil velezasluženi profesor Vavru leta 1874., da Matičarji vsaj zvedó, kaj in koliko knjig imade Matica v svoji knjižnici.

Konečno poprima poročevalec gosp. Grasselli besedo in pretresa mnenja govornikov. Glasovi o tajniku, pravi + kateri so se izjavili tu, slišali so se uže tudi v Matičinem odboru. Tudi tam se je reklo, da je plača premajhna. Ugovarjalo se je tudi v odboru, da bode težko najti takega tajnika, kateri bi tudi z večjo plačo za zmerom posvetil svoje moči Matici. Gospod Hribar je te misli, da bi se z 1000 gld. letne plače dobil tajnik, kateri bi ne ustrezal samo določbam pravičnega reda, nego storil za Matico še dosti več. Jaz pa mislim, da z 1000 gld. tudi ne more izhajati literarno izobražen mož, kateri bi se popolnem na Matico navezal, posebno če vè, da se ta plača ne bode mogla zdatno povišati, in če ve, da po sedanjih pravilih in opravičnem redu Maticae bode moral opravljati tudi mnogo služeb, katere se njemu, kot znanstvenem možu, ne bodo posebno privilegale. Tajnik, kateri se bode zdaj v službo vzel, ne bode v prvi vrsti znanstven tajnik, ampak skrbeti bode najprvo moral, da se red v knjigah, kateri se je zadnji čas vvel, tudi vprihodnje vzdrži. Če bi bil pa tajnik mož, kateri bi se le pečal z znanstvom, potem bi bilo treba, da se plača za vse druge posle še poseben delavec. Drugače pa dvomim, da bi hotel tajnik oskrbovati vse posle, katere mu nalaga §. 35. opravičnega reda. Ako se pa pravila in opravični red prenaredé, potem je mogoče, da se v smislu gospodov nasvetovalcev kaj doseže. Služba tajnika se odda zdaj le na tri leta; ta doba se pa zna tudi skrajšati, in to proti odpovedi, tedaj je vsako leto možno odnošaj prenarediti. Naša Matica pa po mojem mnenji sedaj ni v finančnem položaji, takega tajnika plačati, kateri bi ob tem živel, nego služba ostane mu vsaj dosedaj le po transk dohodek. Mi potrebujemo narodnega izobraženega človeka, kateri bode vodil knjige in korespondence in bode vzdrževal zavez z znanstvenimi pisatelji. Zgled gosp. prof. Raiča, kateri je kazal na Hrvatsko Matico, katera ima tajnika, ki dela le za malo denarno žrtvo, nima primere za našo Matico. Jaz bi iskreno želel, da bi dobila tudi naša Matica tako moč, literarno izobraženo moč — katero nam naj Bog dá! — kakor je tajnik Hrvatske Matice, da za malo denarno žrtvo tako uspešno deluje za svoje društvo. Reklo se je tudi, naj bi se tajniku prihranila korektura Matičinih knjig. No, gospoda, to je posel, za katerega se malokdo puli. Predlog, naj se napravi nov izkaz knjig Matičine knjižnice, z veseljem pozdravljam, in ne dvomim, da bode Matičini odbor novemu tajniku naložil, da ga od leta 1874. nadaljuje in da se priobčuje potem v „Letopisu“. Iz navedenih razlogov ne odstopim od predloga, katerega sem stavil po naročilu Matičinega odbora. Kedar bode dozorel predlog, da se prenaredé pravila na korist Matici, in kedar se bode premenil delokrog tajnika, kateri je sedaj obrisan v §. 35. opravičnega reda, tadaj se bo moglo tudi misliti na večjo plačo. Dotle pa ostanem pri predlogu, naj se tajnik nastavi s plačo 600 gold.

Pri glasovanji je bil predlog o razpisu tajnikove službe z letno plačo 600 gold. z veliko večino sprejet.

Ker nikdo v zboru pričujočih društvenikov ni stavil v obravnavo nobenega posebnega nasveta, sklène predsednik dr. Bleiweis sejo s zahvalo društvenikom, da so v velikem številu došli v zbor in se njegovih obravnav iskreno udeležili. —

V odbor so bili z veliko večino glasov izvoljeni gospodje: Karol Klun, dr. Poklukar, Ivan Tomšič, prof. Wiesthaler, dr. Strbenec, dr. Tonkli, dr. Jeglič in Karol Šavnik.

Národno blagó.

Prislovice in reki iz Istre.

Nabral po Kastavščini učitelj V. Kinkela.

Jedna potreba kupi, druga proda.
 Čuda pás vuka uji.
 Ča gluh nečuje, to se nem pridomisi.
 Petljár se srđi, a selo ni nezna.
 Jedan zec z grma, drugi va grm.
 Vsaka duša raja želi.
 Kako kupim, tako prodam (kakor sem slišal, tako povem).
 Za dobro delo zločesta plača.
 Kade bolje, tu do dalje.
 Ako nečeš ti, ote drugi tri.
 Da ni škrinje, nebi bilo ni tata.
 Lahko vozu brez petega kola.
 Za jedno veslo galija neprestaje.
 Sam bil več na site i na rešete (mного sem izkusil).
 Ki reče ča će, mora čuti ča neče.
 Nezabadaj prste mej tuja vrata, aš té te uščipnut.
 Nerani ranjenoga.
 Ča ljudi deju, radi nadeju (več rečejo nego je res).
 Za malo se negleda, za čuda se nepoveda.
 Od obilščine svet negine.
 Ure teku niš ne reku.
 Čuda je od obećanja do danja.
 Harta (papier) se pusti pisat.
 Ni za prasca zvonac.
 Ki užancu zatare, njega Bog zatare.
 Kako ki mane sop, tako ja njemu hop (kakor mi piska, tako mu plešem).

Zgodovinski spominki.

Spomin na kartuzijanskega novincea.

Priobčil Davorin Trstenjak.

Leta 1840. sem obiskal župnika v pokoji Jakoba Bevka. Živel je pri sv. Jurji ob Pesnici, kake tri ure gori od Maribora, na cesti čez Plač v Gradec. Imel je tam svoje posestvo; preje je bil župnik pri gornji sv. Kungoti. Bil je čislán, značajan mož, in zavoljo svoje modrosti so ga sosede radi za svét popraševali. Bil je domá iz Kranjskega,*) velike, čvrste postave in slovel je daleč okrog, da zna najokusnejše postne jedi pripravljati. Zapomnil sem iz najnih pogovorov, da je bil 1761. rojen, in da je kot 18letni mladenič prišel za novince v samostan Kartuzijancev v Zajckloštru. Kct novincu so mu dali delo v kuhinji, in tam se je naučil izvrst e postne jedi pripravljati, okusne klobase

*) Znani rajni izvrstni gospodar župnik gosp. Bevk pri sv. Križi je bil njegov nečak.

in pleča iz rib, tako, da sem mislil, ko mi je z njimi postregel, da jem svinjino.

Povedal mi je, da je, ko je cesar Jožef II. s patentom, danim 24. grudna 1782. leta mnogo samostanov, med temi tudi Zajcklošter, zatrl, v samostanu nastalo veliko jadikovanje in strašna nevolja.

Samostan je imel veliko biblioteko, mnogo rokopisov, važnih diplom in kodeksov; menihi so spisovali letopise od početka samostana l. 1160. do najnovejše dobe. Samostan je imel umne umetnike, mehanike, slikarje, podobarje itd.

Menihi razljuteni zoper krivico, da morajo zapustiti mirno stanovišče; v katerem so čez 600 let prebivali, so v ostri zimi na kolah izvozili stare listine na neko njivo in tam vse sožgali rekši, naj za nami ne bo nobenega spomina. Koliko važnega gradiva za posvetno in cerkveno zgodovino se je takrat pokončalo! Izpisi, katere najdemo pri Erazmu Fröhlichu in Hieronymu Pezu, ki sta svoje dni posnemala iz listin Zajcklošterskih, naše trdenje podpirajo.

Znano je, da je Zajcklošter ustanovil štirski markgraf Otakar; prvi predstojnik samostanu je bil Peremund, iz krvi angleških kraljev, pozneje izvoljen za škofa. Kakor iz ene, od Fröhlichu priobčene listine (Dipl. sac. Styr. II. Seiz. 20.) vidimo, je „tertio Idus Aprilis“ 1202. cerkev sv. Janeza bila posvečena od oglejskega patrijarha Gottfrieda, toraj ta patrijarh ni leta 1195. umrl, kakor se sploh v zgodovinskih spisih bere.

Leta 1388. so si Zajcklošter izvolili za sedež generala tega ostrega reda. Leta 1590. je vojvoda notranje-avstrijski Karol ta samostan izročil Gregorju, opatu runskemu (Rein), ki ga pa ni hotel vzeti, zato je bil leta 1591. ponujen jezuitom; a leta 1592. je zopet prišel nazaj v roke Kartuzijancem, in je ostal njihova lastnina do konca leta 1782. Duhovniki so bili, kar jih je bilo starejih, v pokoj dejani, močnejši so pa bili postavljeni na fare kot dušni pastirji. Naš novinec Jakob Bevk pa je stopil v Gradci v generalno semenišče, in postal posveten duhovnik.

Kot novinec si je naš Bevk zapisal nekoliko dogodbic iz samostanske kronike in jaz sem si iz njegovih zapiskov v naglici sledeče zapisal.

Leta 1201. pod priorom Johanezom I. bil je v celi okolici Zajckloštra velik potres, ki je porušil vitanjski grad in pokopal sedem ljudi, med njimi ministrijalca vojvode Leopolda Harada.

Po smrti priora Nikolaja (1208 l.) dve leti pozneje, je bila ostra zima, velika povodenj, pomor med ljudmi, in kuga med živino.

Pod priorom Gottfriedom (1306 — 1314) so se na Štajarskem krivoverci „Waldenses“ pokazali, patrijarh oglejski Ottobono je postavil priora Gottfrieda za inkvizitorja. (Prior Gottfried je bil leta 1314. izvoljen za predstojnika v kloštru Mauerbach na Avstrijskem, in je postal ob enem dvornim kaplanom vojvode Friderika Lepega.)

Po smrti priora Kolomana (l. 1335.) je vlada obdačila vinograde, zaradi tega so se vinogradniki okoli in okoli bili spuntali.

Pod priorom Nikolajem II. (pozimi l. 1348.) je sopet bil hud potres, iz bližnjih bregov in gorá so se valile močne pečine v dolino, potem je vladal 2 leti velik pomor.

Pod priorom Bartolomejom l. 1447. je v okoli prišla temà požrešnih kobilic. Tega priora je bil obiskal slavni Joannes Capistranus.

Pod priorom Heinrichom von Eggenfeld (l. 1474.) so sopet prišle kobilice, in so vse požrle; nastala je potem velika lakota, menihi so morali mnogo gladnih pogoščevati.

Priora Andreja II. so Turki ubili l. 1529.

Več nisem si zapisal iz Bevkovih papirjev, katera je po njegovi smrti 21. decembra 1842. leta kupil nek kramar in v nje sir in mast zavijal.

Za poduk in kratek čas.

Konec sveta.

„Joj, gospod, al je res, kar sem slišala? Oni so toliko šol študirali, bodo uže vedeli.“ — „Kaj pa je?“ — „Al je res, da bo svet poginil?“ — „Se ve, pa še ne tako brž, mislim.“ — „Pač, pač, saj sem brala in tudi od tovaršic uže slišala, da je nek učenjak tam na Angleškem, ka-li, ki se na zvezde zastopi, zračunil, da bote 31. oktobra ravno o polnoči dve repati zvezdi privlekli se nad zemljo in jo sežgali, zmleli ali zmečkali — ne vem prav kaj, pa da bomo vsi poginili. Jaz bi rada še živela, uže vsaj zato, ker bi imela pred pustom biti „ofcet“ moje hčere.“ — „Al ste še kaj družega slišali?“ — „Jaz ne, gospod, pa moja sosedinja, ki se tudi malo na zvezde zastopi, je videla, da zdaj tam gori ni več vse v redu, zvezde so tako nekako čudno zmedene; potem je bilo pa lani toliko hudih potresov, posebno v Zagrebu doli, letos pa tudi noče biti pravo vreme, da mora človek zmiraj misliti na marelo in kožuh, čeravno smo uže blizo kresa. Al to niso znamenja, da ima tisti učeni zvezdokucec prav, ki je konec sveta za letos zrajtal? Naj povedó oni to, saj so dosti študirani. Potlej pa še, če ni nobenega pomočka rešiti se, — kakošen „luftbalon“ ali kaj tacega.“ — — Tak pogovor je bil te dni v Ljubljani na trgu med branjevkami in nekim gospodom, ki je med nje prišel. Mi ne vemo, kaj je ta odgovoril, najbrže pa tako-le: Ako je res kak učenjak, bodi-si londonski dr. Abramson ali pa nemški učenjak Falb izračunil, da morata planeta Jupiter in Saturn letos ponoči 31. oktobra na svojem teku treščiti ob našo zemljo in jo razrušiti, je to velikanska predrznost in slabo spričevalo za njuno učenost. Milijone in milijone let uže gredó zvezde po svojih od Boga jim odkazanih potih in nikdar si ne pridejo navskriž, nikdar ne gredó ne za las v stran. Res je zemljiškim črvom mogoče, naprej zračunati solnčni in lunini mrak ter gibanje nebeških teles, s takimi drugimi računi strašiti svet je neumna bedarija. Najbrže pa vsa pravljica o koncu sveta izvira od kakega burkeža, ki si je za resničnost njeno priči izmislil dva imenitna učenjaka, katera bi pa, če bi bila to res povedala, morala priti v norišnico.

Mnogovrstne novice.

* O potovanji v Rim se bere v zagrebškem „Kat. listu“: Poročajo nam prijatelji iz Bosne, da se tudi tam nabirajo popotniki, ki se hočejo pridružiti Hrvatom. Iz Hercegovine gre celó en Turčin. Tudi Dalmatincev se bo nabralo in to gospodov in gospej, zato se ženstvu z naših krajev ni treba bati, da bi ne imelo družbe.

Slovani iz severnih dežel (Poljskega, Češkega, Moravskega, Slovakije) se združijo na Dunaji, odkodar 25. dne t. m. v posebnem vlaku po železnici odpotujejo. Jugoslovani (Hrvatje in Slovenci) se ž njimi snidejo na železniški postaji pri Zidanem mostu in v Ljubljani in skupaj peljejo v Trst, iz Trsta se na posebnem parobrodu peljejo v Jakin (Ankono). Če bo čas, se peljejo vsi skupaj v Loreto, če pa ne, gredó po železnici kar naprej v Rim, da tje pridejo na sv. Petra in Pavla dan. Železnice vse so dovolile zeló znižano vožnino. (Tako, na priliko, vsa vožnja iz Ljubljane v Rim,